

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
1928

Ε. Γ. Δ. Μ. Κ. Ε. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΗΛΙΑΣ (ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ) ΚΑΙ ΑΡΣΕΝΙΟΣ

(ΔΥΟ ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ)

ΥΠΟ

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ ΣΥΝΟΔΙΝΟΥ

Μητροπολίτου Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως.

Δύο διάσημοι κληρικοί, καταγόμενοι εξ Ἡπείρου, διέπρεψαν, κυρίως ἐπὶ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ, κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐν τῇ ὠραίᾳ νήσῳ τῆς Πάρου, ὁ Ἡλίας (Γεωργιάδης) καὶ ὁ Ἀρσένιος, ὧν ἡ ἀγαθὴ μνήμη μετὰ τοσοῦτον χρόνον παραμένει θάλλουσα. Περὶ τῶν δύο τούτων κληρικῶν ἀναγράφομεν ὧδε ὀλίγα.

Ὁ Ἡλίας ἐγεννήθη ἐν χωρίῳ τοῦ Ζαγορίου Φραγκάδες, πιθανῶς περὶ τὸ 1790. Ἐσπούδασε δὲ ἐν ταῖς ἀκμαζούσαις σχολαῖς τῶν Ἰωαννίνων. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του μετήρχετο τὸ διδασκαλικὸν ἔργον καὶ ἀλλαχοῦ καὶ τελευταῖον, διαρκούσης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ κατόπιν, ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ. Ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἦτο εὐμέθοδος καὶ καρποφόρος. Μέλλων νὰ νυμφευθῇ κόρην ἐκ τῆς ἐπισήμου οἰκογενείας τοῦ Μαυρογένους, προσῆλθε πρότερον πρὸς ἐξομολόγησιν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἐνθα ἦτο ἡγούμενος ὁ ἐπὶ ἀρετῇ διαπρέπων Κύριλλος (Παπαδόπουλος) ἐκ Τσηπίδου τῆς νήσου· ἀλλ' ἐλκυσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῦ ἀρετῆς μετέβαλε γνώμην καὶ δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἐν Παροικίᾳ ἔργον του. Τούναντίον παρέμεινεν ὡς δόκιμος ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ κατὰ τὸ 1831 καὶ κατόπιν καρεῖς μοναχὸς ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος τῷ 1834 ὅτε ἐξεφώνησε μακρὸν καὶ περισπούδαστον λόγον περὶ ἱερωσύνης, δημοσιευθέντα ἐσχάτως ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐν Πάρῳ Ἱ. Μονῆς Λογγοβάρδας (1926, σελ. 198). Ὅντως ὁ περὶ ἱερωσύνης λόγος δεικνύει λαμπρῶς τὴν βαθεῖαν καὶ ἀνυπόκριτον εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρός, πρὸς δὲ τὴν λιπαρὰν μελέτην τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς καὶ τῶν Ἱ. Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ λόγος οὗτος ἀρχεται οὕτω· «Πάλιν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα καὶ πάλιν ἐπ' ἐμὲ χρίσμα» κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· τὸ μὲν διὰ τὸ ἐκ πρώτης ἡλικίας βάπτισμα, τὸ δὲ διὰ τὸ ὑψηλὸν τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα· ἐκεῖνο μὲν κατὰ χάριν, τοῦτο δὲ κατ' ἀξίαν. Τί τὸ περὶ ἐμὲ τοῦτο γέγονε μυστήριον; Τίς ἦ ἐν ἐμοὶ καθαρότης καὶ ἀγιωσύνη σώματός τε καὶ πνεύματος καὶ ἡ εἰς τὰ θεῖα ἀνάλογος εὐγένε-

νεια; Τίς ἢ κατ' ἐμὲ δικαιοσύνη καὶ πανάρετος βίος; Τίς ἢ ἐν ἐμοὶ ἀποχρῶσα πρᾶξις καὶ θεωρία; Ποία χάρις καὶ ποία πνευματικὴ σοφία καὶ σύνεσις καὶ εἰς τοῦτ' αὐτὸ ἱκανότης; Τίς καὶ πόθεν καὶ πότε καὶ ποῦ καὶ πῶς καὶ διατί; Καὶ πόθεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα καὶ πόθεν χρίσμα; Ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός! Ἐγὼ εἰμὶ ὁ κύων ὁ τεθνηκώς, ὁ μικρὸς ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου, μικρὸς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Πατρὸς μου...».

Ὁ Ἑλίας ἐδίδασκεν ἀδαπάνως τὸν θεῖον λόγον ἐν τοῖς χωρίοις τῆς νήσου καὶ ἀλλαχοῦ καὶ, ὡς πνευματικός, ὠφέλει πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς τοὺς κατοίκους, αὐστηρὸς καὶ ἀμείλικτος διώκτης κατὰ τῶν δημοσίων ἁμαρτανόντων γινόμενος.

Κατὰ τὸ 1838 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος, ἐνεκα ἐλλείψεως κηρύγματος τοῦ θεῖου λόγου ὡς ἐκ τῆς ἀμαθείας τῶν κληρικῶν, προβάλλει πρὸς τὴν Γραμματεῖαν τὸν διορισμὸν ἐξ ἱεροκηρῦκων τοιούτους δὲ προέτεινε τὸν πρωτοσύγκελλον Ἰωσήφ τὸν Βυζάντιον, τὸν ἱερομ. Καλλίνικον Καστόρχην, τὸν ἱερομ. Δανιὴλ Γεωργόπουλον, τὸν διάκονον Καλλίνικον Ἰάσονα, τὸν ἱερομ. Ἑλῖαν Γεωργιάδην καὶ τὸν ἐκδότην τῆς «Ἐυαγγελικῆς Σάλπιγγος» Γερμανόν. Ἐκ τούτων διώρισε τοὺς πάντες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἐτὸν οὐχ ἦττον ἐπὶ παιδείᾳ ἢ ἐπ' ἀρετῇ καὶ βίῳ ἀσκητικῷ διαλάμποντα Ἑλῖαν, ἠγούμενον τοῦ ἐν Πάρῳ κοινοβίου¹, ὡς λέγει ὁ πολὺς Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις ἐζητήσεν «ἵνα καὶ ὄρκον δμόσωσιν ἐπὶ τῇ πιστῇ τοῦ ἐπαγγέλματος χρήσει». Ὁμοσαν δὲ οἱ τέσσαρες ἐκ τῶν εἰσαχθέντων ἐνώπιον τῆς Γραμματείας, ὁ δὲ σεβασμιος Ἑλίας ἀπήντησεν «Ἐγὼ ἀνώμοτος καὶ πιστῶς, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, μέχρι σήμερον ἐκήρυξα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ παρὰ τοῖς ἐμοῖς (κατὰ τὴν Πάρῳ), κηρύξω δὲ καὶ πρὸς ἄλλους ἀδελφούς, ἐπειδὴ κελεύομαι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὄρκον δὲ φοβοῦμαι δμόσαι διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἐυαγγελίου ἐν ᾧ ἀναγινώσκω «ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ δμόσαι δλωσ»². Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐδέχθη, δίχως ὄρκον, νὰ διορίσῃ αὐτὸν καὶ οὕτω, παραιτηθεὶς, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ φροντιστήριον ἐν Πάρῳ.

Ἀλλὰ καὶ κατόπιν δὲν ἔπαυσε νὰ κηρύττῃ μετὰ δυνάμεως καὶ ἀδαπάνως τὸν θεῖον λόγον, μεταβαίνων εἰς τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου καὶ ἐκτὸς αὐτῆς. Οὕτω δὲ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διέτρεψε τὸν Χριστεπώνυμον λαὸν μὲ τὴν θεῖαν διδασκαλίαν καὶ ἐποδηγέται τὴν ὅλην ἐπαρχίαν. Πλὴν δὲ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἶχε καὶ τὴν ἐπιστάσιαν ἀπὸ τοῦ 1837 τῆς μονῆς τῶν Καλογραιῶν «τοῦ Δάσους τοῦ Χριστοῦ», ἀποθὰς τὸ στήριγμα αὐτῆς. Ἀνεπαύθη δὲ ἐν Κυρίῳ πιθανῶς μετὰ

¹) Τὰ Σωζόμ. Ἐκκλ. Συγγράμ. τόμ. Β'. σελ. 395.

²) Ἀπόθ. σ. 396.

τὸ 1861, ἀφήσας διάδοχον αὐτοῦ κατὰ πάντα τὸν Ἀρσένιον, περὶ οὗ λέγομεν ἐφεξῆς τόσα μόνον.

Ὁ Πατὴρ Ἀρσένιος κατήγετο καὶ αὐτὸς ἐξ Ἡπείρου, ὡς παραδίδεται, ἢ ἄλλ' ἄγνωστον ἐκ ποίου χωρίου αὐτῆς. Ἐγεννήθη δὲ τῷ 1800. Τὰς σπουδὰς του ἐτελειοποίησεν ἐν Κυδωνίαις, γενόμενος μαθητῆς τοῦ διασήμου κληρικοῦ Γρηγορίου Σαράφη. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπαναστάσεως ἐφθάσεν εἰς Πάρον, κατόπιν δὲ εἰς Σύρινον τὸ πρῶτον καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Φολέγανδρον, ὅπου μετήρχετο τὸ διδασκαλικὸν ἔργον ἀπὸ τοῦ 1829 μέχρι τοῦ 1840. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Φολεγάνδρου μεταβαίνων εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος· πρῶτον ὁμοῦς ἐπανῆλθεν εἰς Πάρον ὅπως ἀποχαιρετήσῃ τὸν ἐπὶ ἀρετῇ φημιζόμενον Ἡλίαν γνῶριμον αὐτῷ ὄντα. Ἀλλ' ὁ Ἡλίας συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ παραμένῃ ἐν Πάρῳ, ὅπου θὰ ἐγίνετο ὠφελιμώτερος. Ὁ Ἀρσένιος ὑπήκουσεν· ἔμεινε βοηθὸς αὐτοῦ ἐν τῇ ἀσκήσει καὶ τῇ ἀρετῇ, χειροτονηθεὶς τῷ 1847 πρεσβύτερος ἐν Σύρῳ ὑπὸ τοῦ Κυκλάδων Δανιήλ. Ὁ Ἀρσένιος εἰργάσθη, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου. Ἐδίδασκε πάντοτε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐξωμολόγει τοὺς προσερχομένους πανταχόθεν χριστιανούς· ἐγίνετο τύπος τῶν πιστῶν.

Περὶ τοῦ Ἀρσενίου πολλὰ παραδίδονται ἐν Πάρῳ καὶ δὴ περὶ θαυμάτων γινομένων δι' αὐτοῦ, ὡς ὅτε, μαστιζομένης τῆς νήσου ὑπὸ ἀνομβρίας τῷ 1876, διὰ τῆς προσευχῆς του ἐν λιτανείᾳ ἤνοιξεν, ὡς ἄλλος προφήτης Ἡλίας, τοὺς καταρράκτας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπῆλθε συνεχῆς ὑετὸς ἐπὶ τριήμερον. Προεῖπε δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὅστις ἐγένετο τῇ 3 Φεβρουαρίου 1877. Τὸ ὄσπια αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, κατὰ τὸ Γραφικόν, ἀνέθαλλον, ἀρρητον ἀποπνέοντα εὐωδίαν.

Ἐν γένει εἰπεῖν οἱ δύο οὗτοι ἐξ Ἡπείρου κληρικοὶ εἰργάσθησαν φιλοπόνως ἐν Πάρῳ, ἀνέδειξαν δὲ ἱκανοὺς μαθητὰς καὶ μιμητὰς τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς αὐτῶν καὶ δὴ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τῆς ἐν Πάρῳ Λογγοβάρδας, ἣτις εἶνε ἡ ἀρίστη τῶν ἐν Ἑλλάδι Μονῶν ἀπὸ ἀπόψεως εὐσεβείας τῶν μοναχῶν καὶ τῆς μοναχικῆς τάξεως. Μετὰ τῆς Ἱ. ταύτης Μονῆς εἶχον πολλὴν σχέσιν καὶ ἐπικοινωνίαν οἱ ἄνω κληρικοί, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἄλλοθεν καὶ ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ πρώτου, τοῦ πατρὸς Ἡλία, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ εὐσεβοῦς ἡγουμένου Φιλοθέου, ἐν ἣ παρηγορεῖ καὶ διδάσκει τὰ πρέποντα.